

AU § 39

Dnr KS 2011/65-005

Utdrag: akten, KS

Rekommendation att anta 16 principer för samverkan inom IT-forum**Ärende**

Kommunerna i Stockholms län värnar om nätneutralitet, autentiseringsneutralitet och federationsneutralitet. Syftet med principerna är att underlätta gränsöverskridande samverkan utan att göra säkerhetsmässiga avkall.

Beredning

- IT-enheten redogör för ärendet i tjänsteutlåtande daterat 2011-01-10.
- "De 16 principerna för samverkan" daterat 2010-05-27.
- "Sammanträde med styrelsen för Kommunförbundet Stockholms Län" daterad 2010-04-08.

Arbetsutskottets förslag**Kommunstyrelsen beslutar**

Kommunstyrelsen antar, i överensstämmelse med beslutet i KSL:s styrelse vid sitt sammanträde 2010-04-08, rekommendationen för kommunerna i Stockholms län, daterad 2010-05-27 och arbetar efter IT-forums 16 principer för samverkan.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

2011-01-10

Dnr.

Kommunstyrelsen

Rekommendation att anta 16 principer för samverkan inom IT-forum

Ärende

Kommunerna i Stockholms län värnar om nätneutralitet, autentiseringsneutralitet och federationsneutralitet. Syftet med principerna är att underlätta gränsöverskridande samverkan utan att för den skull göra säkerhetsmässiga avkall.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslås besluta:

att kommunstyrelsen i överensstämmelse med beslutet i KSL:s styrelse vid sitt sammanträde 2010-04-08 antar rekommendationen för kommunerna i Stockholms län, daterad 2010-05-27 och arbeta efter IT-forums 16 principer för samverkan.

Bakgrund

En teknisk arbetsgrupp utsågs av KSL/IT-forum, vars uppdrag var att ta fram ett beslutsunderlag till IT-Forums ägargrupp avseende hur den nationella IT strategin säkerhetsmässigt bäst realiseras i Stockholmsregionen.

Inom ramen för arbetsgruppens arbete identifierades ett antal problemområden, tillika viktiga byggstenar för samverkan inom kommunens samtliga verksamheter:

- Informationsklassning
- Autentisering
- Katalogsamverkan
- Identitetsfederering
- Signering
- Kryptering
- Åtkomst
- Spårbarhet
- Transport

Arbetsgruppen har inom ramen för dessa problemområden lyft fram och prioriterat ett antal viktiga vägval som flertalet berörda kommuner står inför och som rätt hanterat kan underlätta samverkan med landsting, utförare och givetvis kommuner i mellan.

Arbetsgruppens förslag till viktiga vägval presenterades i mitten av november 2009 för regionens kommuner; vägvalen sedermera i samstämmighet omvandlades till 16 styrande principer för samverkan.

Monika Smidestam
IT-chef

Bilagor

KSL- sammanträdesprotokoll, daterad 2010-04-08

Rekommendation för de 16 principer för samverkan, daterad 2010-05-27

Exempel Anna-projekt (Pulsen Combine)

Förklaringar förkortningar

Sammanträde med styrelsen för Kommunförbundet Stockholms Län

Tid	Torsdag den 8 april 2010 kl 15.00-17.00
Plats	KSLs kansli, Södermalmsallén 36, Stockholm Sammanträdesrum Åsikten
Närvarande ledamöter	Erik Langby (M), Nacka, ordf Peter Carpelan (M), Ekerö Berit Assarsson (M), Tyresö Irene Seth (M), Upplands-Bro Anders Lago (S), Södertälje Ann-Marie Högberg (S), Huddinge
ersättare	Roland Dehlin (M), Nynäshamn, <i>tjänstgörande</i> Yvonne Stein (FP), Upplands-Bro, adj Elisabeth Rydström (C), Vallentuna, <i>tjänstgörande</i> Ewa Samuelsson (KD), Stockholm, <i>tjänstgörande</i> Teres Lindberg (S), Stockholm, <i>tjänstgörande</i> Lars Bryntesson (S), Värmdö, <i>tjänstgörande</i> Ann-Margarethe Livh (V), Stockholm Stefan Nilsson (MP), Stockholm
Frånvarande ledamöter	Nina Lundström (FP), Sundbyberg, 1 v ordf Carin Jämtin (S), Stockholm, 2 v ordf Ulla Hamilton (M), Stockholm Rolf Könberg (M), Stockholm Anders Johansson (S), Sigtuna
ersättare	Petter Lindfors (M), Stockholm Sten Nordin (M), Stockholm Minna Klintz (FP), Lidingö, adj
Kansliet	Lennart Dahlberg, direktör Ulrika Wallin Pudas, verksamhetschef Chris Christensen, controller Karin Bengtsson, chef IT-forum Karin Wahlgren, handläggare Anne-Marie Johansson Hernander, senior handläggare
Sekreterare	Gunilla Weidenfors

Styrelsen

Justeras

Vid protokollet

Erik Langby

Gunilla Weidenfors

Anders Lago

Justerandes signatur

Styrelsen

§ 1 Sammanträdet öppnas

Ordföranden förklarar sammanträdet öppnat.

§ 2 Justering

Att jämte ordföranden justera dagens protokoll utses Anders Lago.

§ 3 Godkännande av föredragningslista

Styrelsen beslutar att godkänna det utsända förslaget till föredragningslista.

§ 4 Föregående protokoll

Styrelsen beslutar att lägga protokoll från den 10 december 2009 till handlingarna.

§ 5 Valärenden

a. Fyllnadsväl i Utbildningsberedningen

Madeleine Blom (KD), Stockholm, ersättare har avsagt sig sitt uppdrag. Styrelsen beslutar i enlighet med Valberedningens förslag

att utse Christian Carlsson (KD), Stockholm till ny ersättare i Utbildningsberedningen.

b. Fyllnadsväl i Miljömålspanelen

Anders Broberg (KD), Stockholm, ersättare har avsagt sig sitt uppdrag. Styrelsen beslutar i enlighet med Valberedningens förslag

att utse Karl Henriksson (KD), Huddinge, till ny ersättare i Miljömålspanelen.

§ 6 Anmälningssärenden

Föreligger för anmälan i styrelsen:

- a. Protokoll från Arbetsutskottet 2010-01-18, 2010-02-23, 2010-03-15
- b. Protokoll från Samhällsbyggnadsberedningen 2009-11-17, 2010-02-16
- c. Protokoll från Utbildningsberedningen 2010-02-18
- d. Protokoll från Vård- och omsorgsberedningen 2009-11-16
- e. SLs förslag till Trafikplan 2020, KSLs remissvar, dnr 2009/0062
- f. Regionens erfarenheter av arbete med validering och yrkeskrav, KSLs skrivelse till Myndigheten för yrkeshögskolan, dnr 2009/0054
- g. Förslag till tolkning av lagstiftningen avseende ersättning till fristående skolor under år 2010, skrivelse från Utbildningsberedningen, dnr 2009/0061
- h. Ny ledningsorganisation m m för lärarutbildningen vid Stockholms universitet, Utbildningsberedningens remissvar, dnr 2010/0023

Noteras att utsänd handling för ärende 6.e saknar sid 2. Utdelning av ny komplett version görs under dagens sammanträde.

Styrelsen

Styrelsen beslutar

att lägga anmälningsärenden 6 a. – h. till handlingarna.

§ 7 Beslutsärenden

a. Verksamhetsberättelse och bokslut 2009, dnr 2010/0017

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-29 samt Verksamhetsberättelse 2009. Noteras att i första meningen i promemorians fjärde stycke, ordet "minus" för tydlighets skull bör upprepas: "Årets resultat är minus 3,6 miljoner mot planerade *minus* 3,9 miljoner".

Chris Christensen ger en kort presentation av årets bokslut och informerar kring omsättning, budget och utfall. Revisionsberättelse sänds ut till styrelsens junisammanträde.

Ulrika Wallin Pudas ger korta kommentarer kring verksamhetens uppdrag och konstaterar sammanfattningsvis att måluppfyllelsen är god. Kansliet gör en redaktionell översyn av textdelarna före tryck och distribution.

Styrelsen beslutar i enlighet med Arbetsutskottets förslag

att godkänna Verksamhetsberättelse och bokslut 2009 för Kommunförbundet Stockholms Län.

b. BOSSE Råd, stöd och kunskapscenter – förslag till rekommendation till kommunerna, dnr 2009/0052

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-17 och förslag till rekommendation samt utdelat till dagens gruppmöten reviderad version av nämnda promemoria och rekommendation. Ulrika Wallin Pudas föredrar ärendet.

Idag har BOSSE ett avtal med Stockholms stad för hela länet t o m 2010-06-30. Stockholms stad har nu beslutat att endast ge bidrag för stadens eget behov av BOSSE fr o m 2010-07-01 t o m 2011-12-31. Detta för att få samma avtalstid som landstinget som också har avtal med BOSSE t o m 2011-12-31. I och med Stockholms stads beslut behöver övriga 25 kommuner fatta ett eget beslut om fortsättningen.

Vård- och omsorgsberedningen diskuterade frågan vid sitt sammanträde den 25 februari 2010 och menade då att kansliets förslag, ersättning efter utförd prestation under 2010, är det förslag som bör gå att få acceptans för i kommunerna.

Arbetsutskottet behandlade frågan vid sitt sammanträde den 15 mars och menade att det vore bra om alla kommuner och landstinget har en överenskommelse gällande samma tidsperiod, d v s fram till och med 2011-12-31. För att inte kostnaderna per kommun ska öka okontrollerat föreslås ett maxbelopp per kommun under den föreslagna tidsperioden, se bilaga 1 till utsänd rekommendation.

Styrelsen

Styrelsen beslutar efter diskussion i enlighet med Arbetsutskottets förslag

att rekommenderar länets kommuner (exklusive Stockholms stad) att ersätta BOSSE Råd, stöd och kunskapscenter per kommuninvånare och besök under perioden 2010-07-01 t o m 2011-12-31 samt

att ge kansliet i uppdrag att i samverkan med länets kommuner diskutera behovet av en gemensam verksamhet, liknande BOSSE, efter 2011.

Kansliet noterar att till utskicket av rekommendationen ska bifogas presentationsskrift och utvärdering av verksamheten vid BOSSE Råd, stöd och kunskapscenter.

c. IT-forum – Rekommendation till länets kommuner att följa 16 principer för samverkan, dnr 2010/0016

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-20 samt förslag till rekommendation. Karin Bengtsson föredrar ärendet.

Kommunerna måste för att kunna utveckla den elektroniska kommunikationen mellan regionens kommuner, landsting, stat och privata anordnare enas om hur säkerheten ska lösas. Varje kommun behöver ha grundförutsättningarna klara för att bygga den struktur som krävs för att möjliggöra säker kommunikation via internet. Varje enskild kommuns beslut om antagande av principerna är en förutsättning för fortsatt samverkan.

Regionens samtliga kommunala IT-chefer, kommundirektörer och Stockholms läns landsting IT-ledning har ställt sig bakom förslaget. Principerna är även kommunicerade med Sveriges Kommuner och Landsting och införlivade i det nationella utvecklingsarbete som pågår.

Styrelsen beslutar i enlighet med Arbetsutskottets förslag

att rekommendera kommunerna att anta och arbeta efter de 16 principerna till samverkan.

d. Önskemål om länsrekommendation om kommunala bidrag för deltagande lägerverksamhet för barn och ungdom med astma/allergi, dnr 2010/0013

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-30 samt förslag till rekommendation. Lennart Dahlberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottet uppdrog vid sitt sammanträde den 15 mars till kansliet att inför styrelsens ställningstagande belysa hur bidrag till denna och andra grupper av barn och ungdomar med speciella funktionshinder kan hanteras, såsom redovisats i utsänd promemoria.

En bakgrund till frågeställningen är att landstinget, som tidigare under lång tid stöttat verksamheten, antagit en principiell hållning att inte ensam bidra till lägerverksamhet

Styrelsen

för funktionshindrade/motsvarande. Landstinget anser att det är rimligt med delad finansiering. Framställningen från Astma- och Allergiföreningen föreslår just en sådan uppdelning, där kommunerna tar ansvar utifrån sina ansvarsområden (social/fritid) och landstinget sina (medicinskt/funktionshinder).

Teres Lindberg (S) och Lars Bryntesson (S) föreslår att styrelsen vid kommande sammanträde ges tillfälle till en principdiskussion kring dylika fall. Med tanke bl a på eventuella förfrågningar från andra föreningar som kan antas ha liknande behov och önskemål, bör styrelsen överväga att utforma en mer generell policy kring hur framställningar av den här typen ska hanteras.

Styrelsen beslutar efter diskussion

- att** i enlighet med kansliets förslag rekommendera länets kommuner att lämna bidrag till barn och ungdomar som deltar i Astma- och Allergiföreningens i Stockholms läns sommarläger med 7 tkr för 2-veckorsläger och 3,5 tkr för 1-veckorsläger samt
- att** uppdra till kansliet att utarbeta förslag till en policy med generella riktlinjer för hantering av denna typ av framställningar.

§ 8 Pågående ärenden/rapportering

a. Gemensam gymnasiregion – lägesrapport

Lennart Dahlberg föredrar ärendet.

Kansliets arbete för att tillsammans med kommunerna ta fram en *gemensam prislista* avvaktar nu Skolverkets nya förslag till riksprislista som förväntas komma inom kort. KSLs förslag är knutet till riksprislistan. Utbildningsberedningen diskuterar frågan vid sitt sammanträde den 15 april.

I samband med arbetet för att ta fram *kravspecifikation för en gemensam elevdatabas* har styrgruppen ansett det viktigt att kontrollera att den tänkta elevdatabasen inte stör andra kommunala system. Tidpunkten för upphandlingsbeslut kommer därför sannolikt att skjutas fram till efter sommaren 2010. Under arbetets gång har också framkommit att kommunerna kodar sina program på olika sätt, något som behöver rättas till för att få ett fullt fungerande gemensamt debiteringssystem.

Idag baseras kommunernas avgift för *Gymnasieintagningen* på antalet 15-åringar i respektive kommun. Eftersom elevkullarna minskar de närmast kommande åren minskar också intäkterna för Gymnasieintagningen. En översyn av verksamheten pågår som syftar till en anpassning till de nya omständigheterna.

Ordföranden tackar för rapporten.

Styrelsen

**b. Ensamkommande barn – information om Avsiktsförklaring
och det fortsatta arbetet, dnr 2009/0056**

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-24 med bilagor. Karin Wahlgren föredrar ärendet.

I enlighet med Avsiktsförklaringen pågår nu Länsstyrelsens och Migrationsverkets kommunbesök för att teckna avtal om mottagande samt avtal om antal platser. Målsättningen är att samtliga avtal ska vara klara till sommaren.

En samverkansgrupp bestående av socialchefer, chefer för flyktingsamordnare, överförmyndare samt representanter för SKL, Länsstyrelsen och Migrationsverket har bildats. Gruppens uppgift är att identifiera samverkansområden och i det arbetet kommer kompetensen hos de kommuner som redan har stor erfarenhet i frågan särskilt att tas tillvara.

Information om Samverkansgruppens arbete kommer fortlöpande presenteras på KSLs hemsida, www.ksl.se. Särskild information kommer också riktas direkt till socialchefer.

Styrelsen beslutar **att** lägga informationen till handlingarna.

**c. Energistrategiska studien – lägesrapport inkl rådslag, dnr
2007/0068**

Till dagens sammanträde har utsänts "På väg mot ett regionalt handlingsprogram för energi och klimat", 2010-03-19. Lennart Dahlberg föredrar ärendet.

Den av Regionplanekontoret och KSL genomförda och nyligen avslutade "Energistrategisk studie för Stockholmsregionen" beskriver hur omställning till ett hållbart samhälle kan bedrivas. Uppgiften är nu att hitta rätt arbetssätt och genomförandestrategier för att forma innehåll i ett regionalt handlingsprogram.

Ett rådslag genomförs den 29 april för att kommunerna då ska prioritera de viktigaste frågorna för det fortsatta arbetet.

Styrelsen beslutar **att** lägga informationen till handlingarna.

d. Färdtjänstavalet – lägesrapport, dnr 2007/0062

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-25 samt bilaga. Lennart Dahlberg föredrar ärendet.

KSL har fått en del förfrågningar om avtalet och skickade därför ut den skrivelse som bilagts promemorian med information till alla kommuner.

Styrelsen beslutar **att** lägga informationen till handlingarna.

Styrelsen

**e. Utredning om SEUs inriktning, utveckling och styrning, dnr
2010/0021**

Till dagens sammanträde har utsänts promemoria 2010-03-03 med bilagd rapport.
Lennart Dahlberg föredrar ärendet.

Rapporten presenterades på SEUs kommittémöte den 4 mars. Huvudmännen har därefter bl a fört diskussioner med de föreslagna nya medlemmarna runt Mälardalen i positiv anda. Kommunstyrelseordföranden och kommundirektörer har också diskuterat frågan.

Efter slutbehandling i SEUs kommitté under våren beräknas frågan bli ett beslutsärende på styrelsens junisammanträde. Madeleine Sjöstrands uppdrag som t f VD har förlängts året ut. En ny organisation förväntas träda i kraft 2011-01-01.

Styrelsen beslutar **att** lägga informationen till handlingarna.

f. Medlemsdialog inför nytt Verksamhetsprogram 2011-2014

Lennart Dahlberg föredrar ärendet.

KSLs förbundsmöte kommer att hållas under första kvartalet 2011. Inför arbetet med nytt Verksamhetsprogram 2011-2014 genomför kansliet en Medlemsdialog under eftermiddagen den 24 maj. Inbjudan sänds ut vecka 15 till ledande politiker och tjänstemän inom kommunens olika ansvarsområden. Lennart Dahlberg kommer också rikta en särskild inbjudan till kommunstyrelseordföranden och kommundirektörer.

Slutsatser och resultat från Medlemsdialogen återkopplas till styrelsens kommande diskussioner kring verksamhetsprogrammet under hösten 2010.

Ordföranden tackar för rapporten.

**g. Rapport från dialogmöte mellan Sveriges regioner och
Europeiska kommissionen**

Lennart Dahlberg deltog tillsammans med andra representanter från svenska regioner den 3-4 mars i ett dialogmöte med Europeiska Kommissionen om utformningen av EUs framtida regional- och sammanhållningspolitik i *EU 2020*. Mötet arrangerades av Sveriges Kommuner och Landsting.

En av dialogmötets slutsatser var att sammanhållningspolitiken kommer att bestå och bli ett medel för att kunna nå målsättningarna i *EU 2020*. I samband med diskussioner om strukturfonderna användes begreppet "excellences" för att understryka att de satsningar som görs måste ha möjlighet att nå framgång.

Ordföranden tackar för rapporten.

Styrelsen

h. Rapport från beredningarna

Ulrika Wallin Pudas rapporterar i korthet om beredningarnas aktuella frågor.

Utbildningsberedningen:

- gemensam gymnasierregion
- gemensam vuxenutbildningsregion, undersöker bl a möjlighet till samordnad upphandling
- kvalitet, bl a arbete med att få jämförbara underlag till elevenkäterna
- lärarutbildningen
- implementering av ny gymnasieskola 2011
- HPV-vaccination

Vård- och omsorgsberedningen:

- BOSSE
- förtydligande av riktlinjerna för in- och utskrivning i öppenvården
- riktlinjer kring demens
- implementering av missbrukspolicy
- sprutbytesprogram
- aktionsplan hedersvåld
- uppföljning ärendehantering hemlösa
- kvalitet, bl a uppföljning av kostnader och innehåll i vård vid placering
- boende för mindre målgrupper

Samhällsbyggnadsberedningen:

- energi- och klimatfrågor
- avfallsområdet, biogas, återvinningsstationer
- Bostadsforum 18 maj: "Bostäder så in i Norden"
- hearing om boendesegregation 7 maj

Ordföranden tackar för rapporten.

i. Direktörens rapport

Lennart Dahlberg meddelar att Björn Larsson fr o m den 1 april arbetar som handläggare med kommunalekonomiska frågor. Från samma datum ansvarar Chris Christensen för arbetet med KSLs interna ekonomi i dess helhet.

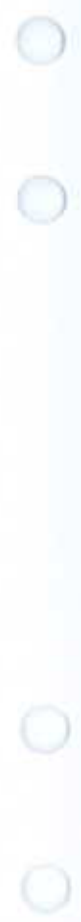
Rekrytering av ny stabschef beräknas vara klar före sommaren. I den nya funktionen binds chefsansvaret samman för delarna administration och ekonomi, vilka tidigare hade var sin chef.

§ 9 Övriga frågor

Inga övriga frågor är anmälda.

§ 10 Avslutning

Ordföranden förklarar sammanträdet avslutat.

De 16 principerna för samverkan

Syftet med de styrande principerna

Kommunerna i Stockholms län värnar om nätneutralitet, autentiseringsneutralitet och federationsneutralitet. Syftet med principerna är att underlätta gränsöverskridande samverkan utan att för den skull göra några säkerhetsmässiga avkall.

Bakgrund

En teknisk arbetsgrupp utsågs av KSL/IT-forum vars uppdrag var att ta fram ett beslutsunderlag till IT-Forums ägargrupp hur den nationella IT strategin säkerhetsmässigt bäst realiserar i Stockholmsregionen.

Inom ramen för arbetsgruppens arbete identifierades i oktober 2009 ett antal problemområden, tillika viktiga byggstenar för samverkan för kommunens samtliga verksamheter:

- Informationsklassning
- Autentisering
- Katalogsamverkan
- Identitetsfederering
- Signering
- Kryptering
- Åtkomst
- Spårbarhet
- Transport

Arbetsgruppen har inom ramen för dessa problemområden lyft fram och prioriterat ett antal viktiga vägval som flertalet berörda kommuner står inför och som rätt hanterat kan underlätta samverkan med landsting, utförare och givetvis kommuner i mellan. Vidare har arbetsgruppen identifierat ett antal vägval, grundförutsättningar, som kan anses självklara och ofta tas för givet men som inte får glömmas bort och därför här har dokumenterats.

Arbetsgruppens förslag till viktiga vägval presenterades i mitten av november 2009 för regionens kommuner i form av CIO, IT-strateg eller IT-chef där vägvalen sedermera i samstämmighet omvandlades till 16 styrande principer för samverkan.

2010-05-27

De 16 principerna för samverkan

#1 att utgå från SLLs & Stockholms stads metod för informationsklassning och paketera den på ett sådant sätt att den är lättillgänglig och att omvärldskraven tydligt dokumenteras

#2 att utgå från SLLs & Stockholms stads definition av faktorer och nivåer för informationsklassning och anpassa detta till att spegla en lägsta nivå för kommunen

#3 att likt Stockholms stad inkludera även spårbarhet som en faktor för informationsklassning

Syftet med princip #1, #2 och #3 är att alla inblandade parter skall ha samma syn hur information skall skyddas, i vilken grad och i förekommande fall på vilket sätt. Råder det inte samsyn kring informationsklassning försvåras ett samarbete avsevärt. Om en part identifierar berörd information som mindre skyddsvärd kan denna utgöra en stor risk för den part som gjort en annan bedömning av informationens skyddsvärde.

#4 att likställa stark autentisering med 2-faktors autentisering

Syftet med princip #4 är att säkerställa att ingen part använder otillräcklig autentisering i sammanhang där stark autentisering krävs. Syftet är också att tydliggöra att stark autentisering förutsätter två olika faktorer. Exempelvis något du vet, som ingen annan vet, och något du har, som ingen annan har.

#5 att vid samverkan acceptera följande metoder för stark autentisering; eID, PKI med lagring av nyckelpar på SmartCard eller motsvarande och metoder baserade på engångslösenord, antingen genererade i en fysisk enhet eller säkert distribuerad till fysisk enhet

Syftet med princip #5 är att inom ramen för samverkan tydliggöra vilka metoder som är accepterade för stark autentisering. Detta innebär inte att metoderna ovan likställs utan de krav som ska gälla bestäms i exempelvis policydokumentet för en identitetsfederation där förtroendenivåer baserat på metod av autentisering definieras.

#6 att tillämpa en gemensam certifikat- och utfärdarpolicy, likvärdig med SITHS, som ett minimikrav för egen eller annans PKI

Syftet med princip #6 är att inom ramen för samverkan säkerställa att samtliga berörda PKI'er inte avviker från minimikraven och därmed inte riskera att en autentisering är otillräcklig.

2010-05-27

#7 att sträva mot en autentiseringslösning, framför flera olika, för att realisera stark autentisering i den egna organisationen samt i förekommande fall samordna detta med lösningar för inpassering, lås, flex med flera

Syftet med princip #7 är att undvika att den enskilda organisationen ställs inför de problem som lösningar med flera olika likartade autentiseringslösningar kan medföra.

#8 att enbart acceptera SAMLv2, eller senare, vid identitetsfederering samt tydliggöra att det i förekommande fall är det enda sättet att logga in och säkerställa det inte finns någon bakväg in

Syftet med princip #8 är att inom ramen för samverkan tydliggöra vilka metoder för identitetsfederationer som förespråkas.

#9 att kravställa att varje ny webbaserad tillämpning som kräver autentisering bör ha stöd för SAML och där stark autentisering är nödvändig kräva stöd för SAML

#10 att utfärda SAML-biljetter och konsumera SAML-biljetter i webbaserade tillämpningar som kräver autentisering och har ett samverkansintresse

Syftet med princip #9 och #10 är att inom ramen för samverkan möjliggöra användning av den egna autentiseringslösningen förutsatt att den är tillräcklig.

#11 att tillämpa ett gemensamt regelverk för att ingå i en federation vilket även skall omfatta alternativ som exempelvis bryggade PKI'er

Syftet med princip #11 är att inom ramen för samverkan säkerställa att varje ingående IdP (identity provider) inte avviker från minimikraven och därmed inte riskera att en autentisering är otillräcklig. Syftet är också att inte låta begränsningarna i SAML verka begränsande för ett samarbete.

#12 att tillämpa en gemensam katalogpolicy, med utgångspunkt från HSA policy, som ett minimikrav för egna kataloger

Syftet med princip #12 är att förenkla katalogsamverkan och informationsutbyten

#13 att se över det egentliga behovet av faktisk PKI signering

Syftet med princip #13 är att inom ramen för samverkan hitta lösningar för signering som lever upp till verksamhetens krav och som samtidigt kan anpassas till de tekniska och juridiska begränsningar som en identitetsfederering medför.

#14 att ställa krav på berörda tillverkare att samverka för ett gemensamt gränssnitt mot dess signeringsfunktioner

Syftet med princip #14 är att möjliggöra en större rörlighet kring signeringsfunktioner som annars är mer eller mindre låsta till den produkt som är vald för ändamålet.

2010-05-27

#15 att sträva mot att all gränsöverskridande kommunikation skall ske över internet

#16 att möjliggöra kontroll av trafik till och från den egna infrastrukturen i en eller få kontrollpunkter

Syftet med princip #15 och #16 är att inom ramen för samverkan undvika parallell infrastruktur och istället koncentrera all samverkan till Internet och där tillse att anslutningen har erforderliga skydd.

Effektmål

De 16 principerna för samverkan förväntas leda till...

- Bättre harmonisering med gällande lagar och förordningar där inte minst skyddet av den personliga integriteten idag är eftersatt
- Förenklad samverkan där ständiga krav på effektivisering förutsätter samverkan i en mängd olika former
- Hög interopabilitet där gemensamma miniminivåer och standards förordas framför specifika tillverkare och produkter vilket leder till ökad konkurrens och det i sin tur kostnadsminskningar
- Kostnadseffektivitet i form av färre tekniska lösningar som löser samma uppgift på likartat sätt
- Förenklat införande av ny tjänster, oavsett om de är i egen eller annans regi, där höga krav på säkerhet kan kombineras med användarvänlighet

Grundförutsättningar

De 16 principerna för samverkan har arbetats fram med förutsättning:

att varje organisation har en riktlinje, instruktion eller motsvarande som beskriver hur krypteringsnycklar skall lagras, utbytas, förnyas etc

att varje organisation har en riktlinje, instruktion eller motsvarande som beskriver vilka krypteringsalgoritmer och nyckellängder som förordas

att alla datorers tid skall vara direkt spårbar till UTC(SP)* förslagsvis med en egen källa som är direktspårbar till UTC(SP)

*) UTC=Coordinated Universal Time, SP= Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Inleveranser från IT-forum

Flertalet principer införlivas enklast i regelverk för informationssäkerhet och där företrädesvis i dess riktlinjer. Några principer kräver nya former av policydokument som nödvändigtvis inte skall betraktas som en policy på samma nivå som exempelvis en informationssäkerhetspolicy. För att undvika missförstånd behålls därför "defacto-namnen" på dessa dokument.

IT-forum, Kommunförbundet i Stockholms län, bidrar med följande inleveranser för att förenkla införandet av de 16 principerna för samverkan:

2010-05-27

- Riktlinje för informationsklassning för att införliva princip #1, #2 och #3.
- Tillägg till riktlinje för systemutveckling/-anskaffning för att införliva princip #9 och #15.
- Tillägg riktlinje för kommunikations- och nätverksäkerhet för att införliva princip #15 och #16.
- Federationspolicy, för att införliva princip #4, #5, #6, #7, #8, #9, #10, #11.
- Certifikat policy (CP) och utfärdardeklaration (CPS), för att införliva princip nr #6.
- Katalogpolicy, för att införliva princip #12

De principer som rör signering, nr 13 och 14, innebär i nuläget inget ytterligare arbete från den enskilda organisationens sida utan här kan man vänta in KSL/IT-forums arbete och senare se vilken eventuell påverkan detta får. Mest sannolikt en anvisning/instruktion för signering.

Nedan mappas varje princip till en inleverans från IT-forum

Princip	Inleverans från IT-forum
#1, #2, #3	Riktlinje för informationsklassning
#4, #5, #6, #7, #8, #9, #10, #11	Federationspolicy
#6	Certeifikat- och utfärdarpolicy
#9, #15	Tillägg till riktlinje för systemutveckling/-anskaffning
#12	Katalogpolicy
#15, #16	Tillägg till riktlinje för kommunikations- och nätverksäkerhet (brödtext)

Egna ställningstaganden

Varje enskild organisation måste ta ställning hur stark autentisering skall realiserats. Det bör poängteras att det är inte *De 16 principerna för samverkan* som kräver stark autentisering utan det är lagkrav, förordningar etc som kräver stark autentisering vid hantering av information som har ett högt skyddsvärde.

Princip #5 lyfter fram eID, PKI med lagring av nyckelpar på SmartCard eller motsvarande och metoder baserade på engångslösenord, antingen genererade i en fysisk enhet eller säkert distribuerad till fysisk enhet. Observera att dessa inte skall likställas, exempelvis policydokumentet för en identitetsfederation ska istället beskriva olika förtroendenivåer baserat på metod av autentisering.

Nuläget vad gäller möjlighet till stark autentisering varierar stort i länets kommuner, från fullt utbyggda lösningar till totalt avsaknad. De kommuner som är längst från målet kan räkna med kostnader för hårdvara/mjukvara på upp till ~1.000 SEK/användare. Arbetskostnader av engångskaraktär och rutinkaraktär tillkommer. Den senare är för de allra flesta en redan existerande kostnad som inryms inom identitetshandling.

Den eller de metoder som den enskilda kommunen väljer för att realisera stark autentisering kan ha påverkan på formuleringar i det egna regelverket för

2010-05-27

informationssäkerhet. Det kommer också ha påverkan på vilka övriga policydokument som är av vikt för den enskilda kommunen.

Checklista

Följande aktiviteter bör vidtas för att införliva *De 16 principerna för samverkan*:

- Ersätt eller komplettera redan existerande riktlinje för informationsklassning med den av IT-forum inlevererade riktlinjen. Om informationssäkerhetspolicyn innehåller detaljer om informationsklassning skall spårbarhet adderas till denna. Se riktlinje för informationsklassning för detaljer.
- Komplettera redan existerande riktlinje för systemutveckling/-anskaffning med den av IT-forum inlevererade riktlinjen.
- Komplettera redan existerande riktlinje för kommunikations- och nätverksäkerhet med den av IT-forum inlevererade riktlinjen.
- Anta de av IT-foum inlevererade federationspolicy, certifikat- och utfärdarpolicy, samt katalogpolicy.
- Realisera en lösning för stark autentisering i enlighet med *De 16 principerna för samverkan* för de sammanhang där krav ställs på den samma.

Revisionshistorik

- Rev 1 - Första utkast till arkitekruledningsgruppen inom KSL
- Rev 2 - Arbetsmaterial för arkitekruledningsgruppen inom KSL
- Rev 3 - Slutreviderat och publicerat material
- Rev 4 - Arbetsmaterial för arkitekruledningsgruppen inom KSL med tillägg rörande effekter, kostnader samt checklista.

Bilaga

Exempel 16 principer

Anna-projektet - Pulsen combine

Kommungemensam verksamhetsutveckling som ska stödjas av IT som baseras på 16 principer för samverkan.

Nacka, Täby och Upplands Väsby kommuner har gemensamt upphandlat Pulsen AB för utveckling av ett modernt och interaktivt IT stöd för Socialtjänsten. Avtalet är tecknat av Kommunförbundet i Stockholms län. 22 kommuner inom IT forum har skrivit på en option, som gör att de kan göra avrop på avtalet.

Kraven på det nya verksamhetsstödet har arbetats fram i de s.k. Anna-, Hanna-, och Sanna- projekten. Kraven omfattar hela socialtjänstens område. Projekten syftar till att utveckla verksamheterna och beskriva hur kommande IT-stöd kan stödja arbetsprocesserna i en effektiv och rättssäker Socialtjänst.

Kommunerna utvecklar tillsammans med Pulsen AB det IT stöd som heter Pulsen combine.

Idén bakom utvecklingsarbetet är att metodutveckling som stöds av moderna IT-lösningar möjliggör

- ökad tillgänglighet
- högre effektivitet
- bättre uppföljning
- utvecklade arbetsmetoder

IT-forum bjuder in till några nätverksträffar för intresserade kommuner i regionen som har avropat eller funderar på att avropa Pulsen combine. Träffarna är till för att informera varandra, diskutera frågor med gemensamt intresse och för att hitta samverkansformer.

De 16 principerna för samverkan

#1 att utgå från SLL:s & Stockholms stads metod för informationsklassning och paketera den på ett sådant sätt att den är lättillgänglig och att omvärldskraven tydligt dokumenteras

#2 att utgå från SLL:s & Stockholms stads definition av faktorer och nivåer för informationsklassning och anpassa detta till att spegla en lägsta nivå för kommunen

#3 att likt Stockholms stad inkludera även spårbarhet som en faktor för informationsklassning.

Syftet med princip #1, #2 och #3 är att alla inblandade parter skall ha samma syn hur information skall skyddas, i vilken grad och i förekommande fall på vilket sätt. Råder det inte samsyn kring informationsklassning försvåras ett samarbete avsevärt. Om en part identifierar berörd information som mindre skyddsvärd kan denna utgöra en stor risk för den part som gjort en annan bedömning av informationens skyddsvärde.

#4 att likställa stark autentisering med 2-faktors autentisering

Syftet med princip #4 är att säkerställa att ingen part använder otillräcklig autentisering i sammanhang där stark autentisering krävs. Syftet är också att tydliggöra att stark autentisering förutsätter två olika faktorer. Exempelvis något du vet, som ingen annan vet, och något du har, som ingen annan har.

#5 att vid samverkan acceptera följande metoder för stark autentisering; eID, PKI med lagring av nyckelpar på SmartCard eller motsvarande och metoder baserade på engångslösenord, antingen genererade i en fysisk enhet eller säkert distribuerad till fysisk enhet

Syftet med princip #5 är att inom ramen för samverkan tydliggöra vilka metoder som är accepterade för stark autentisering. Detta innebär inte att metoderna ovan likställs utan de krav som ska gälla bestäms i exempelvis policydokumentet för en identitetsfederation där förtroendenivåer baserat på metod av autentisering definieras.

#6 att tillämpa en gemensam certifikat- och utfärdarpolicy, likvärdig med SITHS, som ett minimikrav för egen eller annans PKI

Syftet med princip #6 är att inom ramen för samverkan säkerställa att samtliga berörda PKI'er inte avviker från minimikraven och därmed inte riskera att en autentisering är otillräcklig.

#7 att sträva mot en autentiseringslösning, framför flera olika, för att realisera stark autentisering i den egna organisationen samt i förekommande fall samordna detta med lösningar för inpassering, lås, flex med flera

Syftet med princip #7 är att undvika att den enskilda organisationen ställs inför de problem som lösningar med flera olika likartade autentiseringslösningar kan medföra.

#8 att enbart acceptera SAMLv2, eller senare, vid identitetsfederering samt tydliggöra att det i förekommande fall är det enda sättet att logga in och säkerställa det inte finns någon bakväg in

Syftet med princip #8 är att inom ramen för samverkan tydliggöra vilka metoder för identitetsfederationer som förespråkas.

#9 att kravställa att varje ny webbaserad tillämpning som kräver autentisering bör ha stöd för SAML och där stark autentisering är nödvändig kräva stöd för SAML

#10 att utfärda SAML-biljetter och konsumera SAML-biljetter i webbaserade tillämpningar som kräver autentisering och har ett samverkansintresse

Syftet med princip #9 och #10 är att inom ramen för samverkan möjliggöra användning av den egna autentiseringslösningen förutsatt att den är tillräcklig.

#11 att tillämpa ett gemensamt regelverk för att ingå i en federation vilket även skall omfatta alternativ som exempelvis bryggade PKI'er

Syftet med princip #11 är att inom ramen för samverkan säkerställa att varje ingående IdP (identity provider) inte avviker från minimikraven och därmed inte riskera att en autentisering är otillräcklig. Syftet är också att inte låta begränsningarna i SAML verka begränsande för ett samarbete.

#12 att tillämpa en gemensam katalogpolicy, med utgångspunkt från HSA policy, som ett minimikrav för egna kataloger

Syftet med princip #12 är att förenkla katalogsamverkan och informationsutbyten

#13 att se över det egentliga behovet av faktisk PKI signering

Syftet med princip #13 är att inom ramen för samverkan hitta lösningar för signering som lever upp till verksamhetens krav och som samtidigt kan anpassas till de tekniska och juridiska begränsningar som en identitetsfederering medför.

#14 att ställa krav på berörda tillverkare att samverka för ett gemensamt gränssnitt mot dess signeringsfunktioner

Syftet med princip #14 är att möjliggöra en större rörlighet kring signeringsfunktioner som annars är mer eller mindre låsta till den produkt som är vald för ändamålet.

#15 att sträva mot att all gränsöverskridande kommunikation skall ske över Internet

#16 att möjliggöra kontroll av trafik till och från den egna infrastrukturen i en eller få kontrollpunkter

Syftet med princip #15 och #16 är att inom ramen för samverkan undvika parallell infrastruktur och istället koncentrera all samverkan till Internet och där tillse att anslutningen har erforderliga skydd.

Teckenförklaringar

e-id	e-legitimation - ger säkerhet i osäkert nät
PKI	Public Key Infrastructure – säkerhet med personliga nycklar
SAML	Security Assertion Markup Language (identitetshandling)
SITHS	Tjänstekort inom SLL

AU § 40

Dnr KS 2011/66-040

Utdrag: akten, KS

Engångsbidrag för 2011 till Radio Österåker**Ärende**

Österåkers kommun har sedan 2009-01-01 haft ett driftsavtal med Österåkers Närradioförening som i ersättning fått ett driftsbidrag på 90 000 kronor/år. Detta avtal har nu sagts upp av kommunen och ersätts med ett nytt avtal om fullmäktigesändningar till en ersättning av 54 000 kronor/ år.

För att ge närradioföreningen bättre möjligheter att hitta alternativa finansiärer, avser Österåkers kommun att som engångsbidrag betala 40000 kronor till Österåkers Närradioförening.

Beredning

– Kommunikationsenheten redogör för ärendet i tjänsteutlåtande daterat 2011-01-31.

Arbetsutskottets förslag**Kommunstyrelsen beslutar**

Österåkers Närradioförening beviljas för år 2011 ett engångsbidrag med 40 000 kronor. Bidraget finansieras inom Kommunstyrelsens budgetram.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunikationsenheten
Anna Carin Johansson

2011-01-31
Rev 2011-03-17 Dnr

Till Kommunstyrelsen

Engångsbidrag för 2011 till Radio Österåker

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens beslut

1. Att för år 2011 bevilja ett engångsbidrag med 40 000 kronor. Bidraget finansieras från kontot för särskilda insatser.
2. Att omgående höja kvaliteten på sändningarna från Kommunfullmäktige. Närradioföreningen samråder med kommunen i frågan.

Bakgrund

Österåkers kommun har sedan 2009-01-01 haft ett driftsavtal med Österåkers Närradioförening som i ersättning fått ett driftsbidrag på 90 000 kronor/år. Detta avtal har nu sagts upp av kommunen för att istället övergå i ett nytt avtal om fullmäktigesändningar som ersätts med 54 000 kronor/ år.

För att ge närradioföreningen bättre möjligheter att hitta alternativa finansiärer, kommer Österåkers kommun dock att som engångsbidrag betala 40 000 kronor, d v s mellanskillnaden mellan det gamla driftsbidraget och det nya. Detta engångsbidrag betalas dock endast ut för att täcka intäktsbortfallet för år 2011. Bidraget ska utbetalas kvartalsvis.

Anna Carin Johansson
Kommunikationschef

AU § 41

Dnr KS 2011/67-735

Utdrag: akten, KS

Nytt särskilt boende för äldre i Österåkers kommun**Ärende**

Österåkers kommun har för närvarande tre särskilda boenden för äldre med totalt 168 platser/lägenheter. Därutöver köper kommunen 34 platser på olika särskilda boenden. Dessutom har 13 personer beslut om särskilt boende som ej är verkställda. Boendeprognosen från socialförvaltningen visar att behovet av platser ökar med ca 10 platser per år.

Beredning

- Vård- och omsorgsnämnden behandlade ärendet den 22 februari 2011, § 37.
- Socialförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteutlåtande daterat 2010-12-20.

Yrkanden

Johan Boström (M) yrkar att Kommunstyrelsens arbetsutskott lägger till en beslutssats (3) i förslaget till Kommunstyrelsen: "Möjlighet till boihop-garanti skall kunna erbjudas."

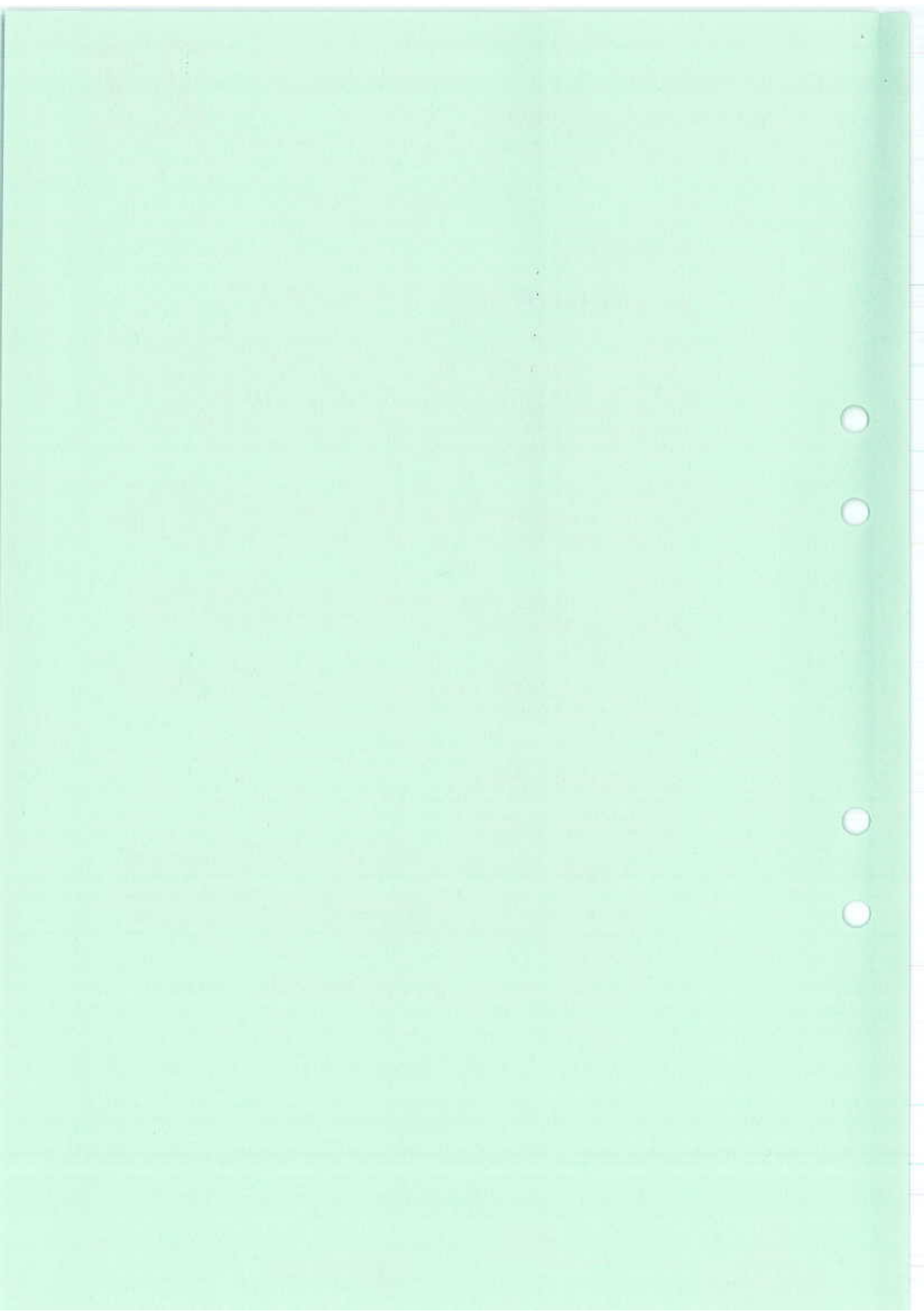
Ordföranden finner att Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med Johan Boströms (M) yrkande.

Arbetsutskottets förslag**Kommunstyrelsen beslutar**

1. Kommunstyrelsen tecknar avsiktsförklaring med Larroy Construction.
2. Uppdrar till Vård- och omsorgsnämnden att genomföra en upphandling av hyresavtal avseende särskilt boende för äldre intill Margretelunds centrum.
3. Möjlighet till boihop-garanti skall kunna erbjudas.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

KS 2011.452

VON § 37

Dnr 2011.18 735

Utdrag: KS, akt

Nytt särskilt boende för äldre i Österåkers kommun

Nytt särskilt boende för äldre i Österåkers kommun.

Beslutsunderlag

-Tjänsteutlåtande 2010-12-20

Jörgen Palmberg (S) yrkar bifall till förvaltningens beslutsförslag.

Vård- och omsorgsnämndens beslut

1. Vård- och omsorgsnämnden ställer sig positiv till ett nytt särskilt boende för äldre i Margretelund i enlighet med förvaltningens förslag.

Vård- och omsorgsnämnden föreslår Kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen tecknar avsiktsförklaring med Larroy Construction.
2. Uppdrar till Vård- och omsorgsnämnden att genomföra en upphandling av hyresavtal avseende särskilt boende för äldre intill Margretelands centrum.

M.O.S

Socialförvaltningen
Anne Simmasgård

2010-12-20 Dnr *VON 2010.18 735*

Till Vård- och omsorgsnämnden

Nytt särskilt boende för äldre i Österåkers kommun

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämndens beslut

1. Vård- och omsorgsnämnden ställer sig positiv till ett nytt särskilt boende för äldre i Margretelund i enlighet med förvaltningens förslag.

Vård- och omsorgsnämnden föreslår Kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen tecknar avsiktsförklaring med Larroy Construction.
2. Uppdrar till Vård- och omsorgsnämnden att genomföra en upphandling av hyresavtal avseende särskilt boende för äldre intill Margretelunds centrum.

Bakgrund

Österåkers kommun har för närvarande tre särskilda boenden för äldre med totalt 168 platser/lägenheter. Därutöver köper kommunen 34 platser på olika särskilda boenden (31/10 2010). Dessutom har 13 personer beslut om särskilt boende som inte är verkställda (31/10 2010). Boendeprognosen för socialförvaltningen visar att behovet av platser ökar med ca 10 platser per år.

Avsiktsförklaring

Förvaltningen har blivit kontaktad av Larroy Construction som avser att uppföra lokaler för ett särskilt boende intill Margretelunds centrum. Lokalerna planeras inrymma cirka 50 lägenheter samt övriga för verksamheten nödvändiga lokaliteter. Larroy Construction vill nu gå vidare med projekteringen och önskar en avsiktsförklaring från kommunen, se bilaga 1.

Upphandling

Förvaltningen har anlitat extern expertis för att klargöra upphandlingskyldigheten vid hyra av en icke befintlig fastighet, se bilaga 2. Man konstaterar att en avsiktsförklaring inte undantar kommunen skyldigheten att genomföra en upphandling och man förslår ett förhandlat förfarande med föregående annonsering.

Förvaltningens slutsatser

Nämnden är i stort behov av flera särskilda boendeplatser för äldre. Förvaltningen har upprättat ett översiktligt program för hur ett särskilt boende för äldre bör se ut i Österåkers kommun, se bilaga 3. Förvaltningen anser att placering intill Margretelunds centrum med närhet till service och goda kommunikationer är mycket lämplig.

Tidigare beredning, källhänvisning och bilagor
Källhänvisning: Boendeprognos för socialförvaltningen

Bilaga 1. Avsiktsförklaring

Bilaga 2. PM – Upphandlingskyldighet hyra av icke befintlig fastighet

Bilaga 3. Ett särskilt boende för äldre i Österåkers kommun

Anne Simmasgård
Förvaltningschef

Avsiktsförklaring

Österåkers kommun önskar hyra lokaler för etablering och drift av ett särskilt boende intill Margretelunds centrum i Åkersberga. Larroy Construction AB äger en lämplig fastighet som kan bebyggas för ändamålet. Fastighetens hyresyta för det särskilda boendet beräknas hamna på ca 4000 kvm. Hyresnivån kan beräknas till ca 2 100 kr/kvm beroende på standard och utrustning.

Kommunen är beredd att teckna ett hyreskontrakt med en hyrestid på 10 år plus möjlighet till förlängning efter nysatt hyresnivå under förutsättning att kontraktet blir föremål för ett upphandlingsförfarande enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Larroy Construction AB:s möjligheter att vinna kontraktet bedöms som goda. Kommunen kan dock inte i förväg garantera att ett hyreskontrakt kommer att tecknas med Larroy Construction AB.

Parterna är överens om att efter genomförd upphandling och under förutsättning att kontrakt kan tecknas med Larroy Construction AB samverka för att utforma ytorna i byggnaden så att de bäst kan anpassas efter vårdbehovet.

Anläggningen beräknas att byggas under 2011 och vara färdig för inflyttning under 2012.

Åkersberga _____

Österåkers kommun

Larroy Construction

100
100

100

100

100

100

100

100

ROLF BÄVIK KONSULTING
Råd och Stöd vid Offentlig Upphandling
Grönsaksvägen 34
611 45 Nyköping

PM

Upphandlingsskyldighet hyra av icke befintlig fastighet

Österåkers kommun avser att blockförhyra lokaler i en icke uppförd byggnad innefattande 40 lägenheter för särskilt boende äldre. Kommunen har krav på att bygganden ska uppföras i ett bestämt geografiskt område samt vissa krav på utformningen av vårdbyggnaden.

1. Följande frågor önskas belysta. Går det att teckna hyresavtal för en icke befintlig vårdbyggnad utan upphandlingsförfarande?
2. Går det att teckna en avsiktsförklaring om hyra av lokaler i en icke uppförd vårdbyggnad innefattande 40 lägenheter utan upphandlingsförfarande?
3. Om det råder upphandlingsskyldighet – hur ska upphandlingen genomföras?

1. Enligt 2 kap. 6 § LOU gäller inte lagen för kontrakt som bland annat avser hyresrätt. Undantaget gäller dock inte hyra av lokaler i byggnad som inte uppförts. Detta följer av 1 kap. 2 och 6 §§ LOU. Kommunen är därför skyldig att genomföra ett upphandlingsförfarande. Föremålet för upphandlingen är det hyresavtal som ger kommunen dispositionsrätt till lokaler för kommunal verksamhet. Upphandlingen kommer att resultera i att kontrakt tecknas med den leverantör som lämnat det för kommunen ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

Den tidigare tillsynsmyndigheten för offentlig upphandling, Nämnden för offentlig upphandling, (NOU), har i ett tillsynsärende, 2006-11-16, med dnr 2006/0152-29, granskat Kriminalvårdens avtal avseende uppförande av ny kriminalvårdsanstalt i Östersund. NOU konstaterar att termen byggtreprenad även täcker kontrakt med innebörden att en entreprenör uppför en byggnad på mark som inte ägs av den upphandlande myndigheten och sedan säljer eller hyr ut till myndigheten. Dessa kontrakt omfattas dock endast av reglerna om byggtreprenader om byggnaden uppförs enligt den upphandlande enhetens specifikationer eller krav, vilket måste ha skett i detta fall menar NOU. NOU konstaterar vidare att uppförandet av ny kriminalvårdsanstalt inte kan omfattas av undantaget avseende hyra eftersom undantaget bara omfattar befintliga byggnader.

Om entreprenören däremot uppför en byggnad utan krav eller garantier om att myndigheten köper eller hyr den färdiga bygganden omfattas entreprenaden inte av LOU.

Österåkers kommuns krav på att det ska vara en byggnad för särskilt boende för äldre torde vara tillräckligt för att uppförandet av byggnaden omfattas av LOU.

2. En avsiktsförklaring att kommunen har för avsikt att hyra lokaler när väl byggnaden uppförts täcks inte av undantaget i LOU. Det innebär att en avsiktsförklaring inte undantar kommunen från skyldigheten att genomföra en upphandling

3 I lagens förarbeten (prop. 2006/07:128 s.298) anges att "definitionen av offentligt byggtreprenadkontrakt omfattar t.ex. det fallet att en upphandlande myndighet i stället för att uppdra åt en leverantör att uppföra en byggnad på myndighetens mark väljer att träffa avtal med leverantören om att denne skall uppföra byggnaden på egen mark enligt myndighetens önskemål för att därefter överlåta eller hyra ut fastigheten till myndigheten

En upphandling ska därför genomföras enligt 2 kap. 3 § LOU. Av 2 kap framgår det bland annat att med ett byggtreprenadkontrakt avses utförande eller både projektering och utförande av arbete.

Tre olika upphandlingsförfarande är tillämpliga;

Öppet förfarande

Öppet förfarande innebär att samtliga intresserade leverantörer har möjlighet att lämna anbud. Förhandlingar är inte tillåtna.

Selektivt förfarande

Kommunen bjuder in intresserade leverantörer om att ansöka om att få lämna anbud. Utifrån i förväg angivna villkor sker ett urval av vilka leverantörer som ska få lämna anbud. Förhandlingar är inte tillåtna.

Förhandlat förfarande med föregående annonsering

Kommunen bjuder in intresserade leverantörer om att ansöka om att få lämna delta i upphandlingen. Utifrån i förväg angivna villkor sker ett urval av vilka leverantörer som ska få lämna anbud som underlag för förhandlingar .

Förslag på upphandlingsförfarande

Författaren föreslår förhandlat förfarande med föregående annonsering. Förfarandet innebär ett undantag mot öppet och selektivt förfarande och måste särskilt motiveras.

Av 4 kap. 2 § p 2 framgår det att förfarandet kan användas om det som ska upphandlas är av sådant slag eller förenat med sådana risker att det på grund av särskilda omständigheter inte går att ange något totalpris i förväg.

Att i förväg fastställa principerna för hyresvillkor innefattande såväl ersättning, hyrestid och lokalernas utformning på ett sådant sätt att öppet eller selektivt förfarande är tillämpningsbart, utan att det är förenat med risker, bedöms inte som möjligt

ÖSTERÅKERS KOMMUN
Socialförvaltningen
Marita Sundell

2011-02-21

Ett särskilt boende för äldre i Österåkers kommun

Förord

Detta dokument beskriver helt översiktligt syftet med och funktioner i ett särskilt boende för äldre i Österåkers kommun. Dokumentet beskriver de boendes lägenheter, gemensamhetsutrymmen, personalens verksamhetslokaler samt frågan om teknik i huset. Även utomhusmiljön i form av trädgård beskrivs.

Det särskilda boendets funktion

Målgruppen är äldre personer med omfattande behov av service, vård och omsorg. Boendet ska vara flexibelt i den bemärkelsen att alla olika typer av särskilt boende, korttidsboende inbegripet, och personer med olika funktionsnedsättningar och i stort behov av stöd, omsorg och omvårdnad ska kunna bo där. Några lägenheter ska planeras för att kunna nyttjas av makar/par.

Allt som medverkar till rörelse och liv skall tillvaratas. Samtidigt måste planlösningarna bli sådana att personer med demenssjukdomar får den avskärmning från störande intryck som de behöver. Helst vill vi uppnå en byggnad som tillåter de boende att både kunna njuta av en viss avskildhet och ostördhet men även ha tillgång till liv och rörelse. Boendet ska ses som en integrerad del av samhället. Byggnaden ska medge "promenader" även inomhus med naturliga mötesplatser.

Byggnaden planeras för omkring 40-50 lägenheter, med 8-9 boende per enhet. Lägenheterna får gärna vara av olika storlek och utformning. Lämplig lägenhetsstorlek är ca 30 kvm, inte mindre.

Boendet ska ge trygghet och säkerhet. Boendet ska vara överskådligt. Lagstiftningen tillåter inte inlåsning.

När arbetet med ritningar startar ska utrymmet för teknikens kabeldragningar, kanalisationer och rum för växlar samt servrar vara ett av de första utrymmen som man tar hänsyn till och reserverar plats för. Om utrymmen för teknikfunktioner kommer in senare i planeringen finns en stor risk att de skapas på bekostnad av andra viktiga verksamhetsfunktioner.

Andra krav som bör ställas

För att skapa ett särskilt boende med höga kvaliteter ur såväl de boendes som personalens synvinkel är det därför av synnerligen stor vikt att de arkitekter som får uppdrag och anlitas har erfarenhet av att rita den här typen av byggnader eller att de åtar sig att införskaffa den kunskap de kommer att behöva för att hitta de lösningar som är viktiga och funktionella för de boende, verksamheten och dess personal under arbetets gång. Motsvarande gäller för utemiljön och särskilt för trädgården.

Tillgänglighet och handikappanpassning

Handikappanpassning och tillgänglighet föreskrivs i de regelverk som nybyggnationer har att följa men de är i vissa detaljer och sammanhang inte tillräckliga när det gäller ett särskilt boende. I ett särskilt boende ska också hänsyn tas till att det är en arbetsplats för många olika personalkategorier. Därför är det viktigt att kommunens egna experter som till exempel arbetsterapeuter tillfrågas och ges möjlighet att medverka under ritningsprocessens gång. Hörselslingor ska installeras i de gemensamma byggnader där de kan komma att användas. I lokalprogrammet får de detaljerade handikappanpassningarna beskrivas.

Ljus och den inre miljön

Dagsljuset bör speciellt tas tillvara i de lokaler där de boende vistas mycket under dagen. Ljuset över huvud taget är viktigt för de äldre.

Kontakt med centrum

Det är viktigt att kontaktytor med omgivningen medverkar till att det från äldreboendet blir lätt att ta sig till centrum med affärer både för enskilda boenden men också för personal som kanske ledsagar både gående och rullstolsburna. Ett naturligt mål för en promenad skapas. Det förutsätter att ingen stor parkeringsplats, eller annan funktion stör kommunikationsytan genom att placeras mellan det särskilda boendet och området för butiker och service. Omgivningen får inte vara kuperad.

Utemiljö

Växter och grönska har dokumenterade välgörande inverkan på oss människor. En trädgård närmast huset, tillgänglig för samtliga boende, bör finnas. Trädgården ska skapa ett tryggt rum där koncentrationen kan hållas inom trädgården. Syftet är att trädgården ska väcka minnen och ge stimulans. En trädgård kan användas av personal och boende för att erbjuda de boende ett varierat utbud av aktiviteter och upplevelser. "Sinnenas trädgård" är ett etablerat begrepp inom äldreomsorg.

Planera för lämpliga asfalterade gångstråk runt boendet.

Lägenheter i markplan kan ges separata uteplatser. Övre plan har stora balkonger för varje enhet som är så stora att en enhets boende kan vistas där samtidigt och där uteplatsen gör att de boende som inte har direkt markkontakt i alla fall med lätthet kan vistas ute. Översta balkongerna ska inte lämnas utan tak.

Entrén

Entrén ska vara välkomnande. Den som väntar på färdtjänst, taxi eller liknande ska kunna vänta ute i skydd både mot regn och mot sol. En bänk att sitta på tillhör utrustningen. I nära anslutning till entrén bör en handikapparkering placeras. Parkeringsplatser behövs både för personal och besökare och placeras nära men inte alldeles inpå byggnaden. Av miljöskäl bör motorvärmare installeras på parkeringen. För de som cyklar till sitt arbete ska även uppställning för cyklar, gärna med tak över placeras in.

Transporter och leveranser

Leveranser och transporter får inte ske via entrén. I dag sker leveranser till äldreboenden flera gånger i veckan. Om färdig-mat levereras till boende kommer transporter 1-2 gånger dagligen. Varuintag ska ha goda samband med ev. kök, hiss och andra förråd.

Om boendet kommer att ta emot transporter av varmhållen färdiglagad mat måste det i entréplanet finnas utrymme för matvagnar och eluttag för dessa.

Hantering av avfall

Den miljöpolicy som finns i Österåkers kommun ska följas. Sophanteringen ska planeras för såväl källsortering som arbetsvänlig hantering för personalen. Det är viktigt att personal finns i arbetet med de boende och inte ägnar för mycket tid åt att transportera olika sopor och restprodukter.

Rent gods ska komma in en väg och det som är smutsigt ska gå ut en annan väg så att hög hygienisk standard kan hållas. Tillräckliga utrymmen för kärl av olika slag ska finnas på varje boendeenhet. Utrymmen för den centrala hanteringen ska vara kylda med klimatanläggning och uppfylla krav på källsortering. Förmodligen är det olika rum. Rummen ska ha vatten och golvbrunn för rengöring.

Tvätt

Tvätt av den enskildes kläder, sänglinne och handdukar sker i varje persons hygienrum och beskrivs under rubriken "Hygienrum".

Reservaggregat

En alternativ energikälla kan behövas för att byggnaden ska kunna upprätthålla alla sina funktioner även i nödsituationer.

Avlidna

En separat passage, inte entrén, för hämtning av avlidna personer ska finnas.

Hiss

I äldreboendet bör det av säkerhetsskäl finnas två hissar. Om en hiss slutar att fungera ska en annan kunna tas i bruk. Bägge hissarna ska kunna användas både för personer och transporter, däribland sängar/bårar. Hissarna ska förses med kodlås.

Boendeenheten

Enheten ska inte innehålla prång utan vara överblickbar både för de boende och för personalen. Länsstyrelsen i Stockholms län har gett dispens för 9 boende per demensenhet. De enskilda bostäderna ska vara placerad i förhållande till de gemensamma utrymmena så att de grupperar sig runt dem. När en boende öppnar sin dörr ska hon/han se andra boenden och personal.

De gemensamma utrymmena läggs med andra ord i centrum. Så lite korridoreffekt som möjligt eftersträvas.

Färgsättning och ytskikt

En färgsättning som görs för att stödja personer med demenssjukdomar fungerar för alla olika målgrupper. Däremot fungerar inte vilken färgsättning som helst för personer med demenssjukdomar. Färgsättningen ska utgå från de vetenskapligt framtagna rönen av Helle Wijk, Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg.

Golv

Golven väljs så att gemensamma ytor i matrum, sällskapsrum och deras förbindelseytter är samma. Golvet i den enskildes bostad ska vara samma eller lika i färg. Golvet i hygienrummet ska också ha samma eller så lika färg som hallen har. Inga brytande mönster får förekomma i golvet. Högblanka golv ska undvikas.

Den enskilda lägenheten

I den enskildes lägenhet gäller samma övergripande princip som i de gemensamma utrymmena. Alla funktionslösningar måste vara godkända utifrån att personer med demenssjukdomar kan komma att bo här. Alla lägenheter utrustas med teknik på samma sätt som en nybyggd modern lägenhet. Alla lägenheter utrustas med trygghetslarm. Till lägenheten hör även ett mindre förråd för t.ex. säsongskläder, det behöver inte vara stort men kunna rymma en tyggarderob.

Hallen

Till varje lägenhet ska finnas en hall. Hallen är det mellanrum mellan det gemensamma och det privata som hjälper både personal och boende att respektera den enskildes integritet.

I hallen ska finnas plats för rollator, rullstol eller andra hjälpmedel. Här ska även beredas plats för att hänga ytterkläder både för besökande och för den boende. I hallen placeras garderober. Bredden i hallen ska tillåta att man kan rulla ut en säng i korridoren. Dörren mellan hall och ytterdörr skall ha två blad för att minska känslan av institution. Det ska vara lätt för en rullstolsburen att öppna och stänga dörren.

Rummet

Rummet ska ha god möblerbarhet. Fönster ska ha låg brösthöjd så att man liggande i sängen kan se ut. Fönsterbrädan ska vara så bred att den intresserade ska kunna ha blommor. Fönster och dörr ska vara låsbara men öppningsbara. Ett av fönstren ska vara ett mycket smalt vädringsfönster. I lägenheter med uteplats måste passagen mellan inne och ute konstrueras så att en person med rollator eller rullstol inte hindras att passera i bägge riktningarna. Altandörrens nedre del får inte vara av glas, som kan gå sönder av stötar från rullstolars fotstöd.

Sängen ska kunna placeras på två alternativa sätt. Både utefter vägg och rakt ut från vägg med plats för vårdpersonal på bägge sidor. I rummet ska finnas utrymme för att ta emot gäster samt för att äta vid ett matbord. Rummet förses med takskenor för liftanordning i rummets hela längd. Här behövs en konstruktionsritning på ett tidigt stadium så att ventilation inte gör placeringen av takskenorna oestetiskt. De enskilda rum ska utrustas med datoruttag, TV - och telefonuttag.

Liten köksfunktion

Till varje lägenhet hör en liten köksfunktion som är ett individuellt komplement till det gemensamma köket på enheten.

Köksfunktionen kan utgöras av en så kallad trinett eller minette. Den boende och eventuellt anhöriga ska kunna värma något i en mikro, koka vatten/kaffe och diska. En timer eller funktion som slår av elen bör installeras. Personal ska även lätt kunna stänga av vattnet.

Hygienrum

De arbetsmoment som utförs här ska stödjas av en fysisk utformning som ger den boende största möjliga integritet och största möjlighet att själv sköta sin personliga hygien. För omsorgspersonalen utgör hygienutrymmet ett särskilt viktigt arbetsrum. I varje hygienrum installeras en liten tvättmaskin och torktumlare för tvätt av den boendes egna kläder.

Utformning och storlek ska medge att rullstol, duschstol och motsvarande med lätthet ska kunna manövreras. Inom äldreomsorgen räcker det inte alltid med minimikrav utan större svängradie rekommenderas.

Duschbår/duschbrits för personer som måste ligga ned behövs inte i lägenheternas hygienutrymme. För de tillfällen då detta behöver användas byggs ett särskilt rum. På båda sidor om toalettstol och handfat ska utrymme finnas för eventuell vårdpersonal. Här gäller Arbetsmiljöverkets funktionskrav. Önskemål finns om varma golv.

Gemensamma utrymmen på varje enhet

De gemensamma utrymmena är centralt placerade på varje enhet/boendegrupp. Till det gemensamma matrummet ska finnas ett särskilt utrymme för att ställa rullatorer och hjälpmedel som den boende inte behöver under måltiden.

Kök

I Österåkers kommuns äldreboenden tillreds idag inte måltiderna på boendet utan köps från den måltidsproducent som respektive äldreboende själv valt.

Enhetsköket ska ha den funktion som följer av att boendet tar emot färdiglagad mat. Köket ska kunna ta emot kall och varm mat. Personal ska kunna förvara och bereda frukost, mellanmål och tillbehör till färdiglagad mat. Boende ska kunna vara med i matlagning, dukning och kunna baka en kaka. Porslin ska diskas och förvaras här. Skåp och lådor ska vara låsbara.

Mycket viktigt är att köket placeras på ett sätt så att diskmaskinen inte stör de som vistas i sällskapsrummet/middagsrummet.

Matrum och sällskapsrum, gemensamhetsutrymme

Generöst tilltaget rum som fyller fler funktioner. Gott dagsljusinsläpp krävs. Utrymmet ska medge att den boende kan äta tillsammans med anhörig på besök. Ska fungera både som matrum och sällskapsrum med sittgrupp och TV.

Varje boendeenhet ska i sin utformning skapa möjligheter till möten.

Lokaler som kan samnyttjas av fler och olika målgrupper

Gemensamt bad /spa

Ett rum utrustat med både dusch och badkar. Badrummet uppfyller den funktion som saknas i de egna lägenheterna för de personer som behöver duscha i en duschvagn. De kan istället få sin dusch eller ett bad här. Ett uppmjukande varmt bad i behandlingssyfte är en tillgång som skulle kunna användas av fler än personer på det särskilda boendet. Ett badkar för rekreation för de som har ledbesvär och vanligtvis tillbringa mycket tid i rullstol. Man kan även tänka sig att personer i andra särskilda boenden och även ordinärt boende kan nyttja badet. Med en vacker inredning blir det ett "SPA" för tillfällen till njutning.

Gemensam större samlingsal alternativt ett par mindre

Ett särskilt boende behöver en gemensam lokal där större evenemang kan hållas. Lokalen ska kunna förändras storleksmässigt med vikvägg och ha en möblering som både ger utrymme för mötesarrangemang samt för trevlig fest och samvaro. Ett pentry med kokmöjligheter tillhör grundutrustningen.

Verksamhetslokaler för hela boendet

Ett administrativt rum för verksamhetens chef

Det särskilda boendet kommer med största sannolikhet ha en administrativ chef för hela verksamheten. För chefen behövs ett kontorsrum. I anslutning till detta rum kan de utrymme för kopiator mm placeras som ska vara tillgängligt för personal på hela det särskilda boendet.

Arbetsrum/sjuksköterskeexpedition

Ett arbetsrum för sjuksköterskor, läkare och paramedicinare. Ett rum för arbete när man behöver vara ostörd.

Läkemedelsrum och beredningsrum

Det här rummet skall vara låsbart och av säkerhetsskäl vara beläget inne i fastigheten utan fönster. Om huset kommer att ha fler våningar önskar sjuksköterskorna att få ett läkemedelsrum på varje våningsplan

Desinfektionsrum

De två ovanstående rummen ska ligga i anslutning till desinfektionsrummet.

Rum för hjälpmedel

Rummet kan vara beläget i källare och utan fönster. Förvaringsrum för tekniska hjälpmedel såsom rullstolar, behandlande madrasser, gånghjälpmedel, larmmattor.

Rengöring av hjälpmedel ska kunna utföras i detta rum (indraget vatten o avlopp)

Tvättstuga

Tvättstugan kan placeras på entreplan eller i källar.

Här sker tvätt av personalens arbetskläder och gemensamt linnet som till exempel dukar, kökshanddukar för hela boendet.

Teknik

Här avses den delen av tekniken som är verksamhetsanknuten. Förmodas att huset kommer att få ledningar dragna till tomtgränsen för fast telefoni.

Därefter tillkommer extra kostnader för varje ledning. Beslut från IT enhet eller liknande behövs för att se vilka kostnader det är att dra in ledning till varje lägenhet eller om man istället väljer någon form av multimedia-lösning. Eluttag för fasta datorer behövs till varje arbetsplats men även varje lägenhet. Som arbetsplats kanske man även väljer att arbeta med bärbara datorer. Därför ska huset även utrustas med ett trådlöst nätverk och routers med vissa avstånd överallt.

Med ett internt nätverk kan TV användas som del av verksamheten. Information från enheten kan läggas ut och de boende kan använda sin egen TV skärm för att se på bilder, t.ex. kan bilder från det egna fotoalbumet scannas av, läggas in och visas.

Förberedelser inför framtida teknik kan göras genom att dra tomma plaströr för att senare lägga in fiberkablar vid behov.

Trygghetslarm

Trygghetslarm har olika möjligheter. Den funktion som är absolut viktig är att trygghetslarmet skall vara tyst. I alla fall skall det gå att stänga av ljudet.

”Vaktmästarrum”

För hela enheten behövs ett rum där alla föremål som inte tillhör vård och omsorgsverksamheten men som ändå måste finnas i ett hus med dygnetrunt-verksamhet, kan höra hemma. Ett utrymme för verktyg, stege, glödlampor med mera.

Personalrum för rast och vila

Ett personalrum för rast, vila, måltider väl avskilt från arbetsplatsen. Rummet används av alla och skall dimensioneras efter att ca 15 personer samtidigt använder rummet.

Verksamhetsrum gemensamt för hela eller delar av huset

Arbetsplats för personalen (Dokumentationsrum)

Fler enheter kan dela på vissa rum och utrymmen. Dokumentationsrum för undersköterskor och omsorgspersonal är ett sådant rum (för två enheter om t.ex. nio boende vardera behövs ett mindre rum).

Samtalsrum och vårdplaneringsrum

Som exempel kan vårdplanering med olika funktioner och personer närvarande ske här men även samtal med enskilda anhöriga. Två rum för hela huset.

Stådrum

Stådrum ska finnas på varje plan.

Omklädningsrum

Av hygienskäl ska inte all personal klä om på samma ställe. Av smittskyddsskäl är fler och mindre omklädningsrum att föredra. Omklädningsrummen ska ligga i anslutning till boendeenheterna. Ett omklädningsrum per plan. Toalett och duschmöjlighet ska finnas.

Verksamhetsrum för varje enhet

Förråd

Varje enhet behöver förråd för bland annat inkontinenshjälpmedel, tvättlappar mm.

Sköljrum

I dag måste vi bygga så att vi är förberedda på att ta hand om de infektioner med smittrisk som vi kan komma att hantera. Redan nu är så kallad "vinterkräksjuka" och antibiotikaresistenta bakteriestammar ett problem. Ett sköljrum för varje enhet är därför en stor hjälp i arbetet och viktigt för att hindra smittspridning. Ett rum dit förorenat material kan tas för att rengöras och där rena kärl kan förvaras.

Erfarenheter från Enebackens äldreboende som drivs på entreprenad av HSB Omsorg

- nio boende per enhet fungerar bra
- det gemensamma utrymmet på varje boendeenhet för samvaro och måltider är för litet. Rullstolsburna behöver större plats.
- Bullrande diskmaskiner i samvaro/måltidsrummet upplevs störande
- Ett omklädningsrum per boendeenhet är för mycket. Det är fyra boendeenheter per plan.
- För få arbetsplatser (dator arbetsplatser) för omvårdnadspersonalen. Varje enhet borde ha ett litet rum för detta ändamål.